

Wojewódzkiej Szkoły
ul. Piłsudskiego 93, 81-008
Równej Służby Polek
ul. Piłsudskiego 93, tel. 0048 53 46 22 17
@wp.pl; www.zawacki.pl
127; REGON: 170502736
RS 0000041692
1506 0000 0000 5002 0244

zmiare
poprzedni nr: 590/1238

XII 08
4/

Lipno
POZ-AK
Wotkowski Józef
ps. „Bajan”

N: 590/1238 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Watkowski Józef .....

T: A-590/12383om. ....

Lipno 302-AK .....

I./1. Relacja k. 2 s. 1-3

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 4 s. 1-6

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 1 s. 1-2

II. Materiały uzupełniające relację k. 3 s. 1-3

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 12

VI. Fotografie *dział i homoqcefn*

1/11. Relacja: Watkowski Józef

1. Życiorys - relacja Józefa Watkowskiego, mpis kserokop. (30.03.1980) k. 1 s. 1-2

2. Moty biograficzne - Józef Watkowski - mpis k. 1 s. 3

Janusz Wotkowski
zam. ul. Cegielna 25
87-600 Lipno

Życiorys

Urodziłem się dnia 16.03.1908 roku we wsi Działyn Gmina Mazow-
sze powiat lipnowski, z ojca Marceliego i Katarzyny z Kwaśniewskich.
Ojciec felczer weterynarii, matka przy mężu. Posiadam wykształcenie
technika weterynarii-badanie mięsa. Do 1 września 1939 roku pracowa-
łem na terenie powiatu lipnowskiego w dziedzinie badania mięsa. Do
1935 w rzeźni Skepe i Obwodzie Skepe-4 gminy. Po roku 1935 badanie
mięsa na terenie obwodu Nr.1- Szpetal -6 gmin, do września 1939 r.
Wojskową służbę czynną odbyłem w roku 1927 w 8 Dywizjonie Żandarmerii
w Toruniu. Szkołę podoficerską w Centrum Żandarmerii w Grudzie-
dzu. Ostatnie ćwiczenia wojskowe w Lipnie 1939 roku w stopniu pluton-
owego. Do służby w obronie kraju i obrony cywilnej nie brałem udziału.

W czasie okupacji, niemieckiej w listopadzie 1939 roku okupant
niemiecki powołał mnie na stanowisko wykonywania badania mięsa na
gminie "Leipe-Land" tj. gmina Kłokock i Jastrzebie. Od kwietnia 1940
wstąpiłem do organizacji-konspiracyjnej AK pseudonim "Bajan" w stop-
niu st. sierżanta. Przysięgę odbierał Komendant Obwodu AK na powiat
lipnowski kpt. Sadowski Józef pseudonim "Zagonec". Okręg Pomorze.
Bezpośrednim moim przełożonym był komendant obwodu AK Józef Sadowski
z którym przeważnie miałem kontakt. Jak również nieżyjący Julian
Klementowicz i Tarnowski Roman zam. w Toruniu. Prowadząc wywiad mia-
łem łączników: Góreckiego Władysława zam. w Iławie-nieżyjący, oraz Że-
lechowskiego Zbigniewa zam. w Gdyni. Podczas okupacji nie byłem
aresztowany przez okupanta. Z mojej rodziny był aresztowany i wywie-
ziony do obozu Dachau szwagier Górecki Władysław -nieżyjący. Za
okupacji pracując przy badaniu mięsa w terenie miałem możliwość po-
ruszania się w terenie i zasięgnąć wiadomości ważne dla konspiracji.
We wsi Grabiny gm. Kłokock zamieszkiwanej w większości przez niem-
ca polaka Sztolcmana Władysława miałem zainstalowane radio w stodole.
Każdego piątku, będąc w tym terenie miałem przekazywane przez Sztol-
cmana wiadomości z zagranicy. Miałem możliwość spotykania się w ter-
enie z Niemcami, do których przybywałem w celu badania mięsa i ubitych
świn, przez co dużo mogłem korzystać z opowiadań i obserwacji ich
zachowania, zwłaszcza od starszych wiekiem Niemców. Dużo pomagałem
ludności polskiej, których pouczałem o upozorowanym uboju z koniecz-
ności bitych świn, a które uznawałem za mniej wartościowe mięso, to
zostało zaliczone na kartki tylko 25% wartości mięsa, oczywiście

./.

3/11/2

narażając się na wielkie niebezpieczeństwo. we wsi Zbytkowo g
 Szpetal rolnik autyn zabił świniska, nie meldując. Przyjechał
 mnie żandar i udzielił mi się do rolnika. w mieszkaniu zastał
 waga i kawałki jeszcze nie rozprowadzonego mięsa. Narażając
 wielkie niebezpieczeństwo uznałem, że świnisk musiał być zabi
 powodu niezbytą jelit. autyn zapłacił tylko 5 marek kary za to
 zgłosił uboju. Pomagałem rodzinom po internowanych w rodzaju
 żywnościowych, jak również i otcierom: jak Ridel Paweł lekarz
 Sosik Adam właściciel apteki, Florek Bolesław major i wielu i
 w biurze gminy Lipno miałem pracownika, który dostarczał bard
 wiadomości, był nim Baze Czesław zam. w Lipnie i Mączkowski r

Po wyzoleniu nadal pracowałem w Rzeźni Miejskiej i
 jako Kierownik Rzeźni i będącie mięsa do przejścia na emeryt
 tj. do 1974 roku. Od tego roku jestem na emeryturze, karemy i
 Gady PSL nie byłem.

Lipno, dnio 1990 r. 03. 30

Jan Czerwinski

7/1/3

W A T K O W S K I J O Z E F ur.16.03.1908 r. w Działyniu syn Marceliego i Katarzyny z d.Kwasniewskiej. Zamieszkały w Lipnie 87-600 ul.Cegielna 25. Zaprzyśiężony przez J.Sadowskiego ps."Zagończyk" D-cę Rej. I-szego a następnie Komendanta Obwodu Lipno. Okręg Pomorze, Insp. Włocławek. Obwód Lipno. Jest Szefem wywiadu Komendy Obwodu AK. Odznaczony Krzyżem Walecznych. Wykształcenie średnia Tech.Weterynaryjne. W konspiracji od 04.1940 r. do 01.1945 r.

15. Watkowski Józef ur. 16.03.1908r. w Działyniu.ps."Bajan" syn Marceli i Katarzyny z d. Kwasniewskiej. Zamieszkały w Lipnie 87-600 ul.Cegielna 25. Zaprzyśiężony przez J.Sadowskiego ps."Zagończyk" D-cę Rej.I-szego a następnie Komendanta Obwodu Lipno.Okręg Pomorze.Insp.Włocławek.Obwód Lipno.Jest Szefem wywiadu Komendy Obwodu AK.Odznaczony Krzyżem Walecznych.Wykształcenie średnie tech.weteranaryjne.W konspiracji od 04.1940r.-do01,1945r.

1/3. Inne materiały dokumenta-
cyjne Józefa Watkowskiego:

1. Deklaracja - zgłoszenie uczestnictwa
w Stow. Łob. AK z 2.04. 1990,
kserokop. oryg.

k. 13, 1-2

oprac.

1/13/1

Okręg Pomorze ..... Koło, Sredowisko ..... AK .....
Lipno - 41 osobni

W-17

DEKLARACJA

Zgłaszam uczestnictwo w Stowarzyszeniu Żołnierzy Armii Krajowej i zobowiązuję się do przestrzegania Statutu Stowarzyszenia.

Data 1990r.03.27 ..... Józef Wądkowski .....
/imię i nazwisko/ ..... /podpis/

Adres 874600 Lipno .....
ul. Ceglana 25 .....

Telefon Lipno 25 -26 .....

ARKUSZ EWIDENCYJNY

1. Nazwisko i imię J ó z e f W A Ń D K O W S K I .....
/literami drukowanymi/

2. Dla mężatek nazwisko panięskie nie dotyczy .....

3. Data i miejsce urodzenia 16.03.1908 Działyn Gm. Mazowsze pow. Lipno .....

4. Imiona rodziców Marcei i Katarzyna .....

5. Pseudonimy " Bajan " .....

6. Data wstąpienia do:
a. SZP nie dotyczy .....
b. ZWZ-AK Od ~~grudnia~~ kwietnia 1942 roku Armia Krajowa .....
c. Organizacje scalone, podporządkowane, współdziałające
nie dotyczy .....

7. Przystąpił organizacyjny Okręg Pomorze, Rejon I Lipno, Od 1 grudnia
1942 z-cą Szefa Wywiadu Komendy Ak Lipno, a od 1 marca 1943 Szef
wywiadu Komendy Obwodu AK na powiat Lipnowski Okręg Ak Pomorze
/np. okręg, inspektorat, obwód, rejon, placówka, oddział,
pluton, kompania, batalion, pułk, brygada, dywizja,
lub inny rodzaj działalności/

8. Odznaczenia uzyskane w AK Krzyż Walecznych ..... / Odpis - dokumentu
w załączeniu/

/nr. legitymacji i data wystawienia, przez kogo
nadane/

9. Inne odznaczenia Zasłużony Przdownik Socjalistyczny Brygady Pracy. wydany przez Urząd Woj.M.P.G.K w Bydgoszczy

nr. legitymacji i data wystawienia, przez kogo nadane/

10. Przebieg służby /czasokres, nazwa, funkcja/

a. do 1939 r. nie dotyczy

b. SZP, ZWZ-AK Od.kwiet. 1942 r. pełnił funkcje Kierownika Wywiadu Rejonu I Lipno, a od 1 marca 1943 r. Szeł Wywiadu Komendy Obwodu AK na Powiat lipnowski Okreg AK Pomorze.

c. PSZ na Zachedzie nie dotyczy

11. Karta Kombatanka /nr, data wystawienia, przez kogo wydana/

Nr: 854019 z 13 V 1977 Zarząd Woj.ZBOWID we Włocławku.

12. Represjonowany /rodzaj/

a. 1.IX.1939 - 15.I.1945 r. nie przebywałem w obozach koncent ani w więzieniach

b. po 15.I.1945 r. w roku 1949 kilkakrotnie wzywany byłem do Urzędu Bezpieczeństwa w Lipnie w sprawie organizacji A.K.

Wiaregodność powyższych danych potwierdzam podpisem

KOMISJA WERYFIKACYJNA

KOMISJA WERYFIKACYJNA

/Włocławek/

Potwierdza się dane z niniejszej deklaracji i posiadanie do uzyskania uprawnień członkowskich Stowarzyszenia Żołniersy Armii Krajowej

Włocławek, 2. IV 1990

/miejsowość, data/

Nazwisko i imię,
pseudonim

- 1. Knyatka Konrad Tomasz
2. Stefan Gucwinski Ryszard
3. Henryk Jankowski "Sout"

Przyjęty w peczet członków zwyczajnych Stowarzyszenia Żołniersy Armii Krajowej Tom 26.04.1990

/nr ewidencyjny, miejscowość, data/

ZARZAD OKREGU

Nazwisko i imię,
pseudonim

- 1. J. Lupa
2. L. Władarski
3. R. Gucwinski

1/2. Dokumenty dotyczące Józefa Watkowskiego:

1. Zasiadanie Józefa Sadowskiego o działalności konspiracyjnej Józefa Watkowskiego z 24.09.1983, kserokop. oryg. k. 1 s. 1
2. Oświadczenie Józefa Watkowskiego nt. działalności Wichrowskiego Antoniiego z 29.08.1990, kserokop. oryg. k. 1 s. 2-3
3. Oświadczenie Józefa Watkowskiego z 27.02.1991 nt. działalności Kasymiensa Trojanowskiego, kserokop. oryg. k. 1 s. 4-5
4. Oświadczenie J. Watkowskiego z 10.11.1989 nt. własnej działalności konspiracyjnej i Kasymiensa Trojanowskiego, kserokop. oryg. k. 1 s. 6

1/2/1

Józef Sadowski
ul Chodecka 15 m 64
03-350 Warszawa

Warszawa dnia 24 IX 1985 r

Z A Ś W I A D C Z E N I E

Niniejszym zaświadczam, że St. Sierżant Józef Warkowski, pseud. "Bajan" syn Marcellego, urodzony dnia 16 III 1908 r, w Działyniu, pełnił służbę wojenną w Polskiej Organizacji Zbrojnej od 1 IV 1940 r. Od 1 XII 1942 r. w Armii Krajowej do wyzwolenia. Od 1 IV 1942 r, pełnił funkcję kierownika wywiadu Rejonu PCZ Lipno. Od 1 XII 1942 r, zastępcy a od 1 III 1943 r. Szefa wywiadu Komendy Obwodu AK na powiat lipnowski. Okręg AK Pomorze.

Za odwagę i bardzo ofiarną służbę w walce z Niemcami został odznaczony "KRZYŻEM WALECZNYCH"

Podstawa: K.G.nr. 732/276 BPI i rozkaz K.G.nr 101 BP z dnia 21 VII 1943 r. oraz rozkaz Komendy Okręgu AK Pomorze, Krypt. Luneta, Ldz 223/I z dnia 24 XII 1944 r. Nr Ewidencyjny 69.

Z upoważnienia b. Komendanta Okręgu AK Pomorze, Płk. Józefa Chylińskiego, pseud. "Kamień-Wicher"

/-/ Józef Sadowski pseudonim "Zagóńczyk" b. Komendant Obwodu AK na powiat lipnowski kpt,

Okręg AK Pomorze.

Sierżantem autentyczności podpisu
PREZES
Zarządu Powiatu Nr 2 ZBOWID
Wice
Pazdrowski
Jerzy Pazdrowski

Sadowski

KOMISJA WERYFIKACYJNA
AK
we Włocławku

Jerzy Sanki

Watkowski Józef ps. "Bajan"
87-600 Lipno
ul. Cegielna 25

Lipno

dnia 29.08.19

90 r

1/2/2

imię, nazwisko, pseudonim i adres
składającego oświadczenie
(dla mężatek nazwisko panieńskie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, uczestnik (czka) – (wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. – od – do) **od 1.04.1940 roku do wyzwolenia w styczniu 1945 roku członek Komendy Obwodu POB, ZWZ, AK na powiat Lipno, Szef Wywiadu i łączności Komendy Obwodu Armii Krajowej na powiat Lipno.**

Świadomy odpowiedzialności za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący (a) się dowodem osobistym (innym dokumentem), seria i numer **RH 6070061**

wystawnionym dnia przez **KPMO Lipno 27.02.1967 r.**

oświadczam, że Ob. **Wichrowski Antoni syn Józefa i Scholastyki** syn (córka)

urodz. dnia **24.05.1919 r.** w **Jersey City N.J. w U.S.A.**

jest mi znany (a) osobiście jako uczestnik (czka) – wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. oraz okoliczności, z jakimi świadek zetknął się z otrzymującym (cą) oświadczenie

i czasokres od – do) **s przed wojny jako mieszkaniec Lipna. Julian Klementowicz ps. "Kamień" był moim podkomendnym. Po wcześniejszym uzgodnieniu ze mną J. Klementowicz zaprzysiężył Wichrowskiego Antoniego przez co stał się żołnierzem ZWZ później Armii Krajowej. Jako bezpośrednie podkomendny J. Klementowicza był łącznikiem i przynosił mi meldunki i informacje zebrane w terenie.**

Wyżej wymieniony (a) posiadał (a) pseudonimy (y) **"Szczygieł"**

stopień wojskowy **szeregowiec** pełnił funkcję **łącznika i wywiadowcy** oraz brał udział w następującej działalności zaliczanej do uprawnień kombatanckich (wymień jej rodzaje, miejscowości, czasokresy itp.)

Był bezpośrednim podkomendnym J. Klementowicza ps. "Kamień", który z kolei był moim podkomendnym. Wichrowski Antoni ps. "Szczygieł" wykonywał wszystkie rozkazy J. Klementowicza jako jego dowódcy zgodnie z planem działania naszej konspiracyjnej organizacji. Wichrowski Antoni przynosił i do mnie meldunki w czasie od stycznia 1942 roku do grudnia 1944 roku z częstotliwością różną według potrzeb, najrzadziej był to jeden meldunek na miesiąc.

1/2/3

Wyżej wymieniony był represjonowany (a): wymienił jej rodzaje, miejscowości, czasokres, organy represjonujące (nazwę), z jakich powodów itp.

nie wiem czy był represjonowany

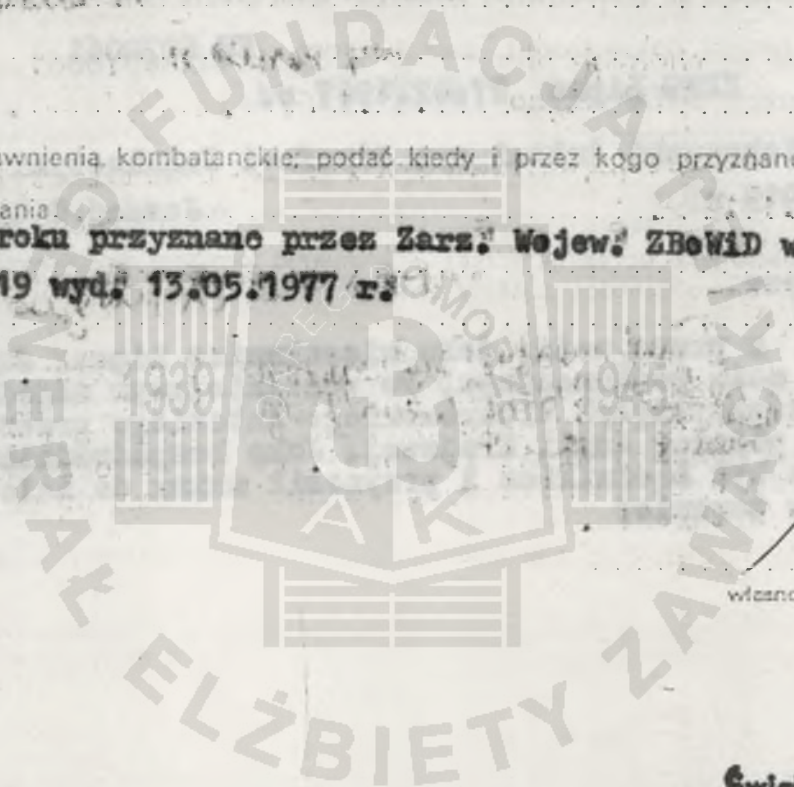
Jeśli świadek jest członkiem organizacji kombatanckiej powinien podać jej nazwę, wpisać numer legitymacji członkowskiej, datę jej wydania, przez kogo

ZBoWiD nr legit. 0361521 wyd. 4.05.1984

przez Zarz. Woj. ZBoWiD we Włockawku

Czy świadek posiada uprawnienia kombatanckie: podać kiedy i przez kogo przyznane, nr legitymacji, (zaświadczenia), datę wydania.

od. 13.05.1977 roku przyznane przez Zarz. Wojew. ZBoWiD we Włockawku, legit. nr 454019 wyd. 13.05.1977 r.

[Handwritten signature]
własnoręczny podpis

**Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Kolej w Lipnie**

potwierdzam zgodność podpisu
[Handwritten signature]

pieczęć organizacji kombatanckiej,
imię i nazwisko, funkcja

.....
miejscowość, data

jest w aktach Trojanowskiego 1/12/4

Watkowski Józef ps. "Bajan" ..... Lipno ... dnia 27.02. 1991 r.
87-600 Lipno
ul. Cegielna 25

imię, nazwisko, pseudonim i adres
składającego oświadczenie
(dla mężatek nazwisko panięskie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, uczestnik (czka) – (wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. – od – do)
Od 1.04.1940 roku do wyzwolenia członek Komendy Obwodu POZ, ZWZ, AK ....
na powiat Lipno, Szef Wywiadu i łączności Komendy Obwodu AK na powiat
Lipno.

świadomy odpowiedzialności za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący (a) się
dowodem osobistym (innym dokumentem), seria i numer RH. 6070061. ....

wystawionym dnia przez KPMO Lipno 27.02.1967 r. ....

oświadczam, że Ob. Trojanowski Kazimierz syn Adama i Stanisławy (córka) .....
urodz. dnia 24 lipca 1929 r. .... w Józefkowie, gm. Skępe ...

jest mi znany (a) osobiście jako uczestnik (czka) – wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę
obozu, więzienia itp. oraz okoliczności, z jakimi świadek zetknął się z otrzymującym (cą) oświadczenie

i czasokres od – do) .. od 7.07.1942 roku do kwietnia 1943 roku jako żołnierz
placówki POZ, ZWZ, AK w Skępem, której komendantem był Ludomir Narczewski
ps. "Młot"; który go przyjął do placówki Skępe, nadał mu ps. "Staszek"
i powierzył mu funkcję łącznika pomiędzy komendantem placówki Skępe, ..
a Komendami Rejonu i Obwodu POZ, ZWZ, AK w Lipnie. Zapoznany zostałem
z ob. Trojanowskim w domu u ob. Narczewskiego w Skępem w lipcu 1942 roku.

Wyżej wymieniony (a) posiadał (a) pseudonimy (y) "Staszek", ...

stopień wojskowy szeregowiec ..... pełnił funkcję łącznika i wywiadowcy .....
oraz brał udział w następującej działalności zaliczanej do uprawnień kombatanckich (wymienić jej rodzaje,

miejsowości, czasookresy itp.) .... w czasie od lipca 1942 roku do kwietnia 1943
roku utrzymywał/ był łącznikiem pomiędzy Komendantem Rejonu III Skępe,
a od 7 lipca 1942 r. Kierownikiem Organizacyjnym i Z-cą Komendanta

Powiatowego POZ, ZWZ, AK w Lipnie ob. Narczewski Ludomirem ps. "Młot",
a Komendami Rejonu i Obwodu POZ, ZWZ, AK znajdującymi się w Lipnie.
Kilkakrotnie dostarczał mi osobiście informacje – tylko bardzo pilne –
od ob. Narczewskiego, szczególnie w okresie kiedy ob. Narczewski powołany
został na stanowisko Z-cy Komendanta Obwodu AK na powiat Lipno i później
do kwietnia 1943 roku. Po aresztowaniach w dniu 5 maja 1943 roku kontakt
mój z ob. Trojanowskim został zerwany.

1/2/5

Wyżej wymieniony był represjonowany (a): wymienić jej rodzaje, miejscowości, czasookres, organy represjonujące (nazwę), z jakich powodów itp. ....
nie jest mi wiadome

Jeśli świadek jest członkiem organizacji kombatanckiej powinien podać jej nazwę, wpisać numer legitymacji członkowskiej, datę jej wydania, przez kogo .....
Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej od 2.04.1990 roku,
legit. nr 006155 wyd. przez Zarząd Okręgu SEŻAK Toruń 23.02.1991 r.

Czy świadek posiada uprawnienia kombatanckie; podać kiedy i przez kogo przyznane, nr legitymacji, (zaświadczenia), datę wydania .....
od 13.05.1977 r. przyznane przez Zarz. Wojew. ZBoWiD w Włocławku, nr legit. 454019 wyd. 13.05.1977 r.

ZARZĄD MIEJSKI
WŁOCŁAWEK

Stwierdzam własnoręczność podpisu
Pana (i) Hatkowskiego Józefa
ur. 16.03.1908
osob. serii RH 607 0061
Lipno 1991, 03, 01

Hatkowski
własnoręczny podpis

Lipno, dnia 1.03.1991 r.

Quod
potwierdzam wiarygodność podpisu świadka.

Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Kole w Lipnie
plecąc organizacji kombatanckiej,
imię i nazwisko, funkcja

Lipno, dnia 1.03.1991 r.
miejscowość, data

Józef Watkowski ps. "Bajan" Lipno, dnia 10 listopada 1989 r.
87-600 Lipno
ul. Cegielnia 25

Oświadczenie.

Ja niżej podpisany Józef Watkowski ps. "Bajan" członek ZBoWiD - legitymacja nr 337512 wydana przez Zarząd Wojewódzki ZBoWiD we Włocławku oświadczam, że z Ruchem Oporu na terenie Lipna i powiatu lipnowskiego związany byłem od początku jego istnienia to jest od wiosny /kwietnia/ 1940 roku.

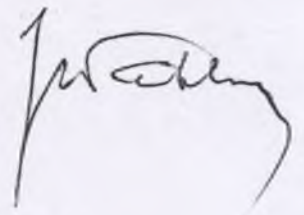
Jako pracownik służby weterynaryjnej - organ badania mięsa z konieczności bardzo dużo czasu przebywałem w terenie i bezpośrednio z bliska patrzyłem na okrucieństwa i terror stosowany przez Niemców wobec ludności polskiej na naszym terenie. Dlatego też od pierwszej chwili wstąpiłem do zorganizowanej na wiosnę w 1940 roku Polskiej Organizacji Zbrojnej, która to w grudniu 1942 roku podporządkowała się Armii Krajowej. Wykonywany zawód umożliwiał mi nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z wieloma kż ludźmi na dużym terenie, oraz prowadzenie działalności wywiadowczej dla potrzeb Polskiej Organizacji Zbrojnej później Armii Krajowej.

Posiadam w domu zaświadczenie o odznaczeniu mnie "Krzyżem Walecznych" w którym stwierdzona jest przynależność moja do Polskiej Organizacji Zbrojnej od 1.04.1940 roku. Z racji posiadania odznaczenia "Krzyżem Walecznych" otrzymałem w b.r. 53000.- złotych. Kserokopię tego zaświadczenia załączam do niniejszego mojego oświadczenia.

Nie miałem wpływu na decyzję Komisji Weryfikacyjnej Zarz. Woj. ZBoWiD, która naliczyła mi okres przynależności do Ruchu Oporu od 1.12.1942 roku do 3.05.1943 roku. Nie użnane mi również mojej działalności do wyzwolenia, a przecież taka była. Ważne było dla mnie to, że zostałem przyjęty do ZBoWiD.

Dlatego też oświadczam z całą stanowczością, że w "oświadczeniu świadka", które dałem ob. Trojanowskiemu jest w całości bezwzględna prawda, oraz to że zapoznałem się z ob. Trojanowskim w okresie działalności w POZ, ZwZ przed grudniem 1942 roku, tak jak jest napisane w "oświadczeniu /lipiec 1942 rok/ u ob. Harcewskiego w Skąpem - dokładnie było to po południu kiedy to podczas mojego tam pobytu ob. Trojanowski przyniósł jakąś korespondencję od Cz. Lulińskiego ps. Stańczyk" - jeszcze w czasie kiedy wcześniej przed grudniem 1942 roku ten sam Ruch Oporu działał na naszym terenie pod nazwą Polska Organizacja Zbrojna.

Własnoręczność podpisu potwierdza się.

dywan dno 15-11-89 n
ZWIĄZEK BOJOWYCH
OWOŁY I DEPART. CE
PREZES
Kola Gminnego ZBoWiD
w Lipnie Zjazd. 1000, Rob. 13

II. Materiały uzupełniające relacje -
Watkowski Józef:

1. Biogram J. Watkowskiego, [w:] Komorowi obywatele Lipna. Lastnieni dla miasta Lipna, Lipno 2012, s. 123, kserokop. k. 3 s. 1-3

Stowarzyszenie obywateli Lipnowo.
Lipnowo, Lipnowo 2014 (wypł. z archiw. miasta Lipnowo,
kancel. starostwa Lipnowo, ul. Tośmiłłowicza 10, Lipnowo)
Lipnowo, Lipnowo 2014 (wypł. z archiw. miasta Lipnowo,
kancel. starostwa Lipnowo, ul. Tośmiłłowicza 10, Lipnowo)

1908-2008
Lekarz weterynarii, żołnierz AK

Józef watkowski ps. „Bajan” Żołnierz Polski Podziemnej AK Okręg Pomorze.

Członek Koła Światowego Związku Żołnierzy AK.

Urodził się 16 marca 1908 roku w Działyniu syn Marcelego i Katarzyny z d. Kwaśniewskiej. Ojciec felczer weterynarii. Lata dziecięce spędził przy rodzicach. Pochodził z rodziny wielodzietnej. Po ukończeniu szkoły uzyskał dyplom technika weterynarii ze specjalnością badania mięsa.

Czynną służbą wojskową odbył w 1927 r. w 8 dywizjonie Żandarmerii Wojskowej w Toruniu, a szkołę podoficerską w centrum Żandarmerii w Grudziądzu. W lutym 1933 r. zawarł związek małżeński ze Stefanią Rygielską. Miał cztery wspaniałe córki, Danutę, Marię, Krystynę i Halinę.

W styczniu 1939 r. ukończył kurs Wojskowego Ratownika Sanitarnego w obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej i w tymże roku powołany został do służby w Cywilnej Obronie Kraju. W listopadzie 1939 roku zatrudniony został przez Powiatowego Lekarza Weterynarii – Niemca dla potrzeb badania mięsa w terenie. Jako technik weterynarii do roku 1939 pracował w 10-ciu gminach powiatu lipnowskiego, co stało się przyczyną szczególnej znajomości terenu i ludzi również w środowiskach niemieckich, co dawało mu olbrzymią szansę realizowania działalności Akowskiej bez najmniejszych podejrzeń. Na wiosnę 1940 r. na terenie pow. lipnowskiego na bazie utworzonych od listopada 1939 roku grup konspiracyjnych powstaje Polska Organizacja Zbrojna POZ, której to zasila szeregi. W celach konspiracyjnych organizacja na terenie pow. lipnowskiego przyjęła później na krótko nazwę Polski Związek Powstańczy, a następnie nazwę ogólnokrajową Związek Walki Zbrojnej ZWZ ażeby ostatecznie w 1942 roku włączyć się i działać jako Armia Krajowa. 01.04.1942 r. podjął działalność konspiracyjną w POZ – ZWZ – AK.

Zaprzyjęzony został przez samego komendanta obwodu AK na powiat lipnowski wówczas kpt. obecnie ppłk Józefa Sadowskiego ps. „Zagończyk”, który był jego bezpośrednim przełożonym. Przyjął ps. „Bajan”.

11/2

Pełnił funkcję najpierw Kierownika Wywiadu, a od 01.12.1942 roku Szefa Wywiadu i Kontrwywiadu Komendy Obwodu Armii Krajowej na powiat lipnowski. Wywiad którym kierował zbierał informacje o okupancie – taktyczne, przemysłowe, rolnicze, komunikacyjne, polityczne oraz o agentach i współpracownikach gestapo. Do wywiadu angażował odpowiednich i pewnych ludzi pracujących we wszystkich niemieckich instytucjach i zakładach pracy, co powodowało ciągły i aktualny dopływ informacji o zamierzeniach Niemców, a w konsekwencji zapobieganie wielu represjom i aresztowaniom. Współpracował z wydawnictwem konspiracyjnym „Iskry Wolności” u p. Lubińskich w Józefkowie. Sam badając mięso miał możliwość swobodnego poruszania się w terenie co umożliwiało mu kontakty z wywiadowcami i łącznikami bez najmniejszych podejrzeń ze strony Niemców. Był inicjatorem i wykonawcą wykradzenia Niemcom w Karnkowie ważnych map i planów taktycznych dotyczących rozlokowania lotnisk i wojsk niemieckich na linii Bugu. Wszystkie informacje uzyskane z terenu, albo zdobyte osobiście opracowane były w formie raportów i meldunków i systematycznie przekazywane do Zarządu Okręgu Armii Krajowej Pomorze, w tym były informacje przekazywane bezpośrednio przez centralę w Warszawie do wykorzystania przez aliantów. We wsi Grabimy u p. Władysława Sztolcmana w stodole do jego dyspozycji było zainstalowane radio dla potrzeb pozyskiwania wiadomości z zagranicy. Organizował pomoc i wysyłał paczki do osób z naszego terenu przebywających w obozach koncentracyjnych i jenieckich, jak również oficerom p. Ridel Paweł lek. weterynarii, p. Sosik Adam właściciel Apteki, p. Florek Bolesław major i wielu, wielu innych. Był bardzo wrażliwy na potrzeby ludzi pozostających w niedostatku. Pomagał rodzinom do, których mężowie nie wrócili z wojny lub przebywali w obozach. Po zakończeniu wojny pracował w swoim zawodzie z wielkim i upokorzeniami. Jako bezpartyjny i były żołnierz AK trzykrotnie był zwolniony z pracy i dręczony za brak współpracy z kierownictwem PZPR-u, śledzony i nękanym przez UB. Poddawany zorganizowanemu śledztwu w Urzędzie Bezpieczeństwa w Lipnie jako służący w Żandarmerii Wojskowej przed wojną i o udział w konspiracji Akowskiej, z którego się wybronił. Pochodził z rodziny, w której patriotyzm i służba Ojczyźnie były kultywowane na bardzo wysokim poziomie. Działal w czasie okupacji z dużym zaangażowaniem, patriotyzmem i chęcią walki dla odzyskania niepodległości Ojczyzny nie bacząc na zagrożenia, ofiary niejednokrotnie narażając na utratę swoje życie i swojej najbliższej rodziny. Kiedy przyszedł czas, że Akowcy mogli przyznać się kim byli, wstąpił do Koła Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w Lipnie

II/3

i został wiceprezesem. Za działalność patriotyczną i bardzo duże osiągnięcia w działalności konspiracyjnej w AK odznaczony został:

- Krzyżem Walecznych przyznany przez Komendę Główną AK w 1943 roku co potwierdziło Ministerstwo Obrony Narodowej w 1990 roku,
- dwukrotnie Krzyżem Armii Krajowej przyznany przez Kapitułę w Londynie – dowódcę AK Generała Tadeusza Bora Komorowskiego i przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 1993 roku,
- 2 Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, ↓
- Medalem Wojska,
- Oznaką Weterana Walk o Wolność i Niepodległość Ojczyzny,
- Złotą odznaką – Wyróżnieniem za wkład pracy społecznej w Światowym Związku Żołnierzy Armii Krajowej
- oraz awansowany najpierw do stopnia podporucznika a następnie do stopnia porucznika Wojska Polskiego.

Został również złożony wniosek o nadanie bardzo zaszczytnej odznaki „Pro Memoria” na którą zasłużył – ale nie doczekał, zmarł.

15 kwietnia 1999 r. w 650 lecie urodzin Miasta Lipna za szczególne osiągnięcia w rozślawianiu miasta. Podtrzymywaniu chlubnych Tradycji Przodków otrzymał Tytuł „Zasłużony dla Miasta Lipna” (uchwała RM VI/51/99).

Żołnierz Armii Krajowej walczył z okupantem o wolność, niepodległość i suwerenność naszej Ojczyzny, oddany bezgranicznie sprawie obrony wszystkiego co polskie, co wyniósł ze swojego rodzinnego domu, bardzo wrażliwy na prawdę, uczciwość i sprawiedliwość. Tak jak Żołnierze AK składał przysięgę na krzyż „w imię Boga Wszechmogącego, Honoru i Miłości Ojczyzny” i tej przysięgi dotrzymał. Jego postawa patriotyczna jako żołnierza Armii Krajowej może być przykładem dla wielu pokoleń.

Kochał dzieci i rodzinę z którą trudno było mu się rozstać. Do końca swego życia był wielkim Patriotą, których kochał Ojczyznę i otaczający go świat. Człowiek kochany przez bliskich, szanowany przez Rodzinę i Przyjaciół. Takim niezapomniany pozostanie w pamięci mieszkańców powiatu lipnowskiego.

T:U: 590/1238 Pom. Lipno

Watkowski Józef
T. Klarty informacyjne

k. 12

^{or} sierż. Watkowski Józef
ps. „Dąb”, „Bajan”

Lipno 1
POZ-AK

Watkowski Józef, ps. „Dąb”, „Bajan”. Żołnierz POZ-AK od 1 IV 1940 roku. Kierownik wywiadu Komendy Powiatowej Rejonu I Lipno Okręg AK Pomorze. Za wzorową służbę otrzymał stopień st. sierżanta i Krzyż Walecznych.

zob.: Sadowski Józef, *Moje* nr 31806,
W-wa 1999, str. 207-210.

Wsk. XI 100

Lipno
202-17V.

Katkowski Józef

Ps. „Bajam”

1939

1945

Wob. T.: Katedra D., ul. Kroczyński, I/2/s. 9

JMM-PT

Watkowski Józef "Bojani"
zam. w formie kontaktowej z Józefem
Widmierskim "Pracownik"
27.04.45, schyłek Politycznej Kuchni
K-631/1104

lipno
porozumienie
Stu 5

187.

Lipno 4

Hatkowski Józef
obecni mieszka: Lipno
ul. Ciepłota 25
Koto Lipno
zob. liście II środulskie pow.
Omr. Torani ŚZŻAK

J.M.M.

Lipno 5
242-24

Waltholdu Józef ps. „Bajon”
Waltholdu obywatel nieobcizki osł
Klementyna Juliane poprzez Waltholdu
Antoniego.

zał. do deklaracji 52 Al. Waltholdu
Antoniego

M. S.

Watkowski Józef

ul. Ogólna 25

prośba o nie p. Sadowskiego
mieszkał w Lipnie

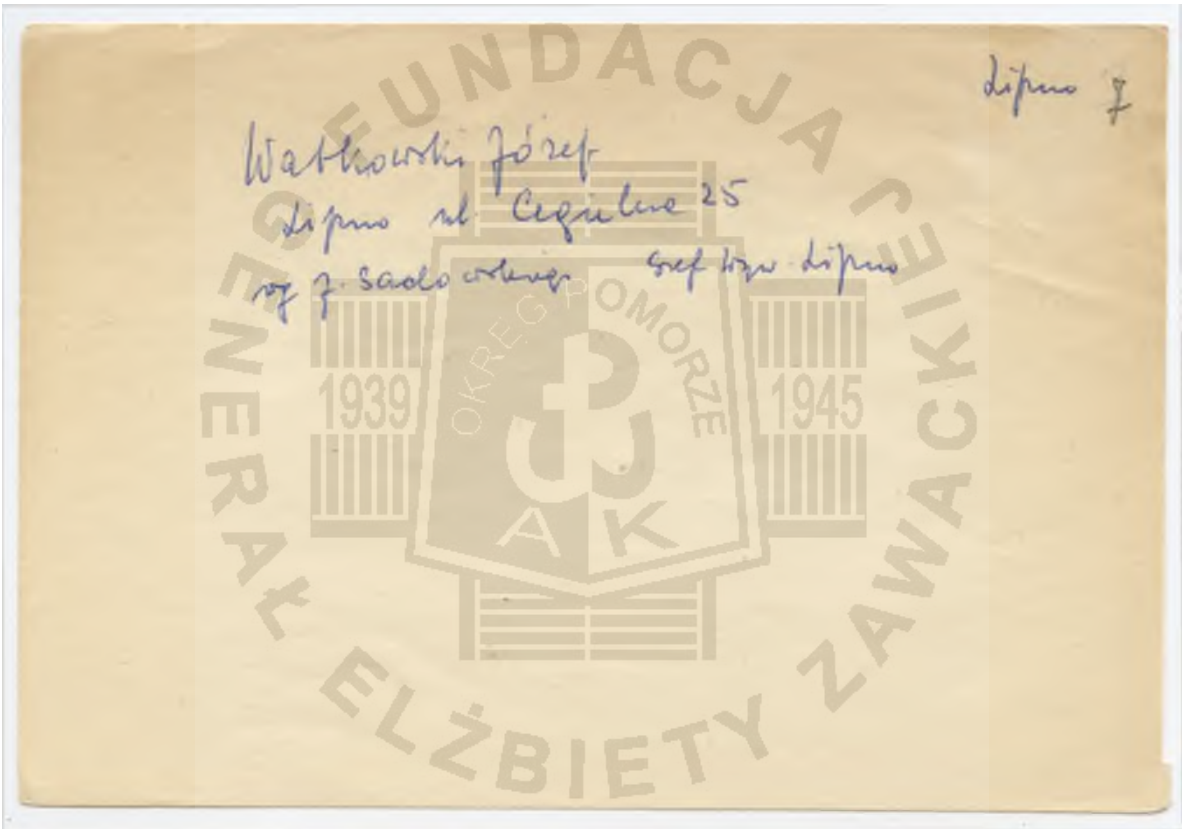
był w mieście 2 w Zielonku 19 VII 78

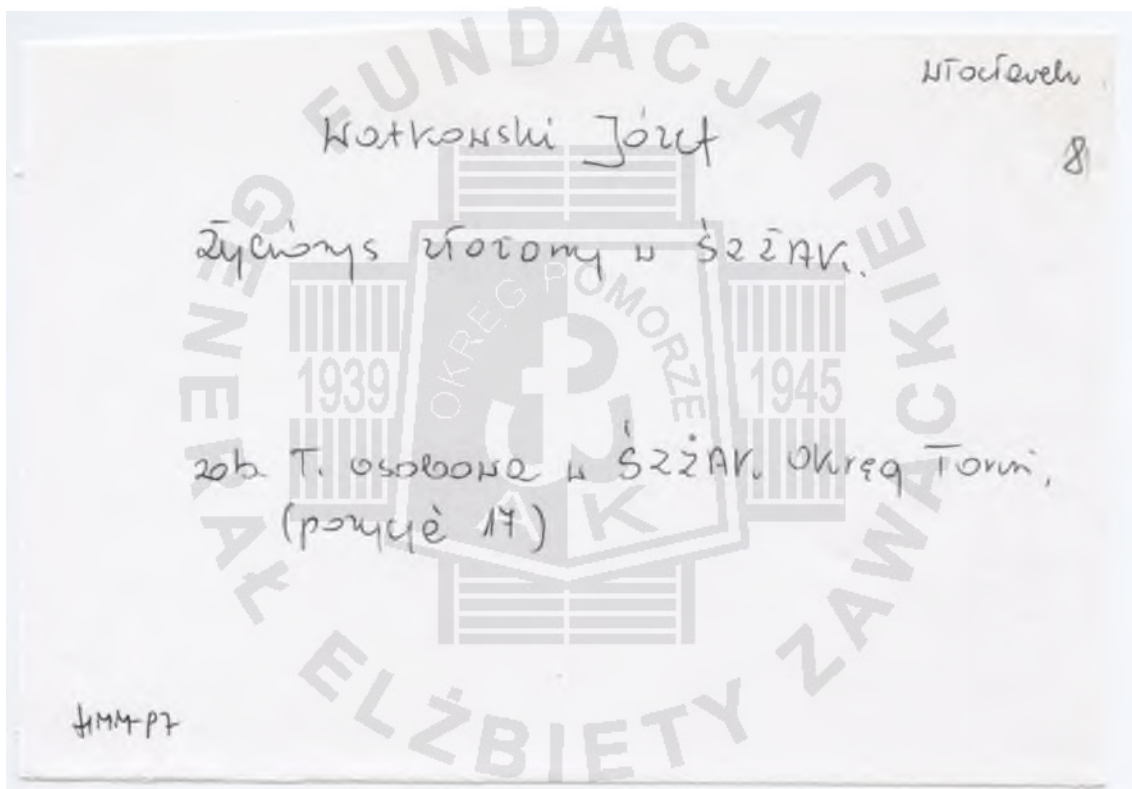
zaproszenie do sądu, z uwagi na adres
Krzysztof Sadowski i zony Sadowskiej

tam przysłała funkcję - wyprośba o obci-
cięcie postawy w o adres 4 Sadowski

Watkowski wskazał fajliński (corky),
matka fajlińska nie żyje

Lipno
6

Hatkowski Józef

Lipno
AK 19

Żona kierownika gimnazjum w k-dnie
Obwodu AK Lipno, Dumajskiego.

Zob. i Krajczowski, Suszyński, Działalność PZ
"Zmaki...", Przegląd Hist. 1980/2.4, s. 779

HMM-PG

V
St. sierż. Natkowski Józef
ur. 16. III 1800 lub 1908

KW
ps. "Bajan"

dipno
AK
10

zob. Sadowski Józef,
Młwi numer 31806,
W-wa 1999, s. 184, poz 69.

†† Watkowski Józef

Lipno 11
FK

a

Serdecznie dziękujemy Wszystkim, którzy uczestniczyli
we mszy św. i ceremonii pogrzebowej ukochanego Tatusia śp.

JÓZEFA WATKOWSKIEGO

działacza AK o pseud. „Bajan”

ks. prałatowi Franciszkowi Cieślakowi proboszczowi parafii
WNMP w Lipnie, członkom Koła Światowego Związku Żołnierzy
AK, rodzinie, przyjaciółom, znajomym, sąsiadom, Zakładowi
Pogrzebowemu p. Chmielewskiego, za modlitwę i kwiaty
serdeczne „Bóg zapłać” składają

CÓRKI I ZIĘĆ

Gosp. Jan. 30.09,
Gosp. 1000

Watkowski Józef

Lipno 12
POLSKA

zob. Lisickowski B. Polskie
Podziemie na Łujawach...
Tomii 2002, s. 304, 306, 534.

nr. 11/15

SP-1114 INWALIDOW "1 Maj"
Chelmo, ul. Dworcowa 4
Ileżka składowa i magazynowa
DN 13/1385-07
Cena det. (umowna) 37 zł
Gat. I
SWW 1824-181

Watkowski Józef
87-600 Lipno

M-590/1238 - Lipno AK
Watkowski Józef
"Bajan"

Watkowski Józef

